

Bilaga 2

Tillhör Länsstyrelsens beslut
dnr 511-2003-69364

Skötselplan för Gålö naturreservat

Haninge kommun

Inledning

Denna skötselplan har utarbetats för Gålö naturreservat. Planen är indelad i en beskrivning av området samt en plan för reservatets skötsel. Skötselplanen bör läsas tillsammans med reservatsbeslutet. Grund för beslutet, syftet med reservatet samt reservatsföreskrifter återfinns i reservatsbeslutet. Skötselplanen fastställdes den 26 januari 2006 samtidigt som reservatet bildades.

Underlag till skötselplanen har tagits fram av Jenny Färm som ett examensarbete på miljöingenjörslinjen vid Mitthögskolan i Härnösand under åren 2000–2001.

Innehållsförteckning

Inledning.....	1
1. BESKRIVNING AV NATURRESERVATET.....	3
1.1 Administrativa data.....	3
1.2 Beskrivning av Gålö.....	4
1.3 Naturförhållanden.....	4
1.4 Kulturhistoriska förhållanden och äldre markanvändning.....	7
1.5 Friluftslivet.....	9
1.6 Nuvarande bebyggelse och anläggningar.....	10
1.7 Planer och förordnanden m.m.....	11
1.8 Natura 2000.....	12
2. PLAN FÖR RESERVATETS SKÖTSEL.....	13
2.1 Övergripande mål för reservatets skötsel.....	13
2.2 Skötsel av jordbruksmarken.....	13
2.3 Skötsel av skogsmarken.....	14
2.4 Vattenområdena.....	14
2.5 Behandling av skötselzoner och skötselområden.....	15
2.6 Jakt och fiske.....	26
2.7 Slitage- och störningskänslighet.....	26
2.8 Åtgärder och anordningar för rekreation och friluftsliv.....	26
2.9 Information.....	29
2.10 Bebyggelse, småbåtshamnar och långtidscamping.....	29
2.11 Vägar och ledningsnät.....	30
2.12 Utmärkning av reservatets gräns.....	31
2.13 Dokumentation och uppföljning.....	31
2.14 Reservatsförvaltningen m.m.....	31
2.15 Sammanfattning av planerade skötselåtgärder.....	32
3. KÄLLFÖRTECKNING.....	33

Kartor

- A, B Skötselzoner och skötselområden
- C. Anordningar för friluftslivet, information

1. BESKRIVNING AV NATURRESERVATET

1.1 Administrativa data

Namn	Gålö
Kommun	Haninge kommun
Läge	Reservatet ligger i Stockholms innerskärgård, ca 10 km öster om Västerhaninge och 25 km söder om Stockholms centrum.
Kartor	Terrängkartan 10I SO Stockholm Fastighetskartan 108 07, 108 08, 108 09, 108 17, 108 18, 108 19
Natura 2000 sitecode	SE0110119 Stegsholm
Fastighet	Stegsholm 3:1
Area	ca 3 835 hektar
därav landarea	ca 1 754 hektar
Markägare	Skärgårdsstiftelsen i Stockholms län
Reservatsförvaltare	Skärgårdsstiftelsen i Stockholms län

Naturtyper/markslag	hektar
Barrskog	756
Hällmarker, hällmarkstallskog	361
Lövskog	204
Ädellövskog inkl. ädellövskog	46
Hygge	7
Myr inkl. betad strandäng	40
Åkermark	171
Övrigt inkl. öppen betesmark	168
Vatten	2 081
Totalt	3 835

Natura 2000-naturtyper	hektar
1630 Havsstrandängar av Östersjötyp	25,1
6270 Artrika torra – friska låglandsgräsmarker av fennoskandisk typ	15,3
9070 Trädklädda betesmarker av fennoskandisk typ	34,9

1.2 Beskrivning av Gålö

Gålö är en halvö i Stockholms innerskärgård belägen i den norra delen av fjärden Mysingen i Haninge kommun. Gålö är ungefär en mil lång och mellan 4 och 5 kilometer bred, och har en nästan 50 km lång strandsträcka. Merparten av Gålö ingår i reservatet; dock inte det militära området på västra Oxnö samt ett område kring Sunnansund som är privatägt. I reservatet ingår också flera av de omkringliggande öarna; de större är Stora Rotholmen, Långgarn, Fjäderholmarna samt Stora Vassholmen.

Gålö har historiskt varit en typisk innerskärgårdsö med jordbruk och fiske som huvudsakliga näringar. Ön domineras av godset Stegsholm med underlydande torp och gårdar. Stegsholm har sedan 1800-talet varit bl.a. uppfostringsanstalt för fattiga Stockholmsbarn samt jordbruksskola. Gålö köptes 1948 av Stockholms stad och har sedan dess utvecklats till ett omtyckt fritidsområde med stugbyar, badplats och småbåtshamnar. Halvön har idag tre lantbruk som brukar områdets jordbruksmark.

1.3 Naturförhållanden

Naturgeografiska förhållanden

Gålös landskap är typiskt för Södertörns kust och skärgård. Det utgörs av ett sprickdalslandskap som karaktäriseras av bergryggar och höjdparter som växlar med djupa dalgångar och havsvikar orienterade i sydvästlig-nordostlig sträckning. Gålös södra del är den högst belägna med en högsta punkt på 63 meter över havet på Bredberg. Den nordligaste delen av halvön kring Stegsholm är mer låglänt.

Berggrunden domineras av gnejs och granit. Fördelningen av jordarterna är den för regionen typiska: leror i dalgångarna och morän, delvis svallad, längs bergssluttningar och i högre liggande partier. Höglänta områden domineras helt av kalt berg. I Skälåkersområdet finns svallsand och här finns också en mindre isälvs-avlagring. Organiska jordar förekommer i mindre utsträckning i form av gyttjelera i vissa låglänta områden samt som mossetorv i högre liggande svackor.

Flera välutbildade jättegrytor finns nära Skälåkersvägen, strax söder om vägskalet mot Askvik. De är lätt tillgängliga från landsvägen. Här finns sju tätt liggande jättegrytor varav den största är cirka en meter i diameter.

Odlingslandskapet

Odlingslandskapet är småskaligt och präglad av de topografiska förutsättningarna. Gålös högsta naturvärden återfinns i odlingslandskapet kring Stegsholm som utgörs av ett omväxlande kulturlandskap med en mosaik av åkermarker, ekhagar, lundar och betade havsstrandängar. Ekhagarna med ung och medelålders ek präglar området. Odlingsmarker med åker- och betesmarker finns spridda i flera av halvöns dalgångar såsom vid Askvik, mellan Nedre Bihagen och Skälåker samt vid Frönäs.

I hagmarkerna kring Stegsholm finns rika förekomster av hävdgynnade växter, däribland fältgentiana, låsbräken, kattfot, solvända, backnejlika, darrgräs, jungfrulin, majviva och Adam och Eva. I samma hagar förekommer en rad ängs-svampar; arter som scharlakansvaxskivling, papegojvaxskivling och blodvaxskivling. De betade markerna hyser också flera rödlistade fjärilsarter.

Ekarna är betydelsefulla för vedlevande insekter. Fågellivet i ekhagarna är artrikt med bland annat härmsångare, steglits, rosenfink och stenkäck. Ekhagarna är utpekade som nyckelbiotop i Skogsvårdsstyrelsens inventering.

Strandängarna vid Stegsholm innehåller flera betesgynnade arter som strandrödtoppa, kustarun, majviva och blåsklöver. De betade strandängarna har också stor betydelse för fågelfaunan. Här häckar ängspiplärka, rödbena och ibland gulärta.

Stegsholmsområdets ekhagar och omgivande betesmarker är Natura 2000-område.

Naturbetesmarker med hävdgynnad flora förekommer också vid bland annat Askvik, Frönäs, Liåker och Bihagsmaren.

Skogsmarken

Söder om Stegsholms odlingsmarker vidtar Gålös skogsbevuxna bergsryggar. En av de mer markerade ryggarna slutar med Havtornsudd i den östra delen av Gålö. Söderut utgörs bergryggarna av öarna Långgarn och Stora Rotholmen.

Skogsmarken på södra och centrala Gålö är till största delen rationellt brukade tall- och granskogar. Stora ytor är idag yngre skogar. Det finns dock på flera håll inslag av ädellövträd, främst ek, i kanterna mot odlingsmarken. I skogen finns också inslag av planterad bok samt de införda arterna lärk och silvergran. Högre liggande partier utgörs av hällmarkstallskog och dessa är mindre påverkade av skogsbruk.

Skogar och trädbärande marker med högar naturvärden finns framför allt i Stegsholmsområdet och kring södra Gålös bergpartier samt på öarna. En del av ekbestånden på norra Gålö hävdas inte och utgörs idag av lundar och blandskogar. Där finns en artrik lundflora med bland annat sloknunneört, tandrot och desmeknopp.

Flera områden klassade som nyckelbiotoper finns på öarna Långgarn, Fjäderholmarna och Stora Rotholmen. Äldre och senvuxen barrskog växer i norr- och sydvända bergsbranter på Långgarnsholm. På Fjäderholmarna finns lövrik barrnaturskog med grov tall, gran, ek och lind.

Värdefulla skogsmiljöer kan också återfinnas på Havtornsudd och dess förlängning västerut. Här finns bland annat en sydvänd bergsbrant med barrnaturskog. Längre västerut finns en lövrik barrnaturskog med gott om död ved. Typiskt för dessa miljöer är förekomst av gamla och grova träd, god tillgång på död ved samt

solexponerade ytor. Vid torpet Havtornsudd på uddens spets finns igenväxande odlingsmarker, idag lundmiljöer med grova lindar och ekar. Här finns lövvedsväxande svampar som hjortticka och ockraporing.

Sjöar och våtmarker

Några större sjöar finns inte på Gålö, de få sjöar som finns är små och vassomgärdade avsnörda havsvikar. Ryssviken och angränsande småvatten är resterna av det gamla sundet mellan fastlandet och Gålö. Söder om Stegsholm ligger den lilla sjön Stegsholmsviken. Småvattnen med omgivande vassar eller strandängar är värdefulla för fågellivet. Norsträsk, väster om Nor, är ett viltvatten anlagt i slutet av 1990-talet.

Av övriga våtmarksmiljöer har tidigare nämnts havsstrandängarna vid Stegsholm. I skyddade vikar växer ofta vass. Strandskogar av al och mindre alkärr förekommer på flera ställen. Mindre myrmarker, främst tallmossar, finns också insprängda i skogs- och hållmarker.

Marin miljö

Vattnen kring Gålö har en relativt stor variation av marina naturtyper; här finns allt från starkt exponerade stränder till mycket skyddade vikar och grundområden. De marina miljöerna är dock dåligt undersökta.

Havsbottnarna domineras av mjuka bottenar med finsediment. I området finns också inslag av hårbottenar samt mosaikartade områden med både mjuk- och hårbotten. Sandiga-grusiga bottenar finns också i reservatet. På de hårda bottenarna finns fastsittande alger och djur, medan förutsättningar är goda för ålgräsängar på de sandiga bottenarna.

De grunda vikarna med sina mjukbottenar är ofta betydelsefulla lek- och uppväxtplatser för fisk. De kan också ha värdefull vegetation och är ofta viktiga för fågellivet. Här kan särskilt nämnas vikarna väster om Stegsholm, Askviken, Bihagsmaren och Dyviksmaren. Askviken är dock starkt exploaterad genom flera småbåtshamnar.

Genom flerårig fiskevård och utsättning av havsöring har ett av Mellansveriges bästa öringsvatten etablerats runt Gålö. Sunden runt Gålö är också kända för bra strömmings- och sikfiske. Askviken och Lännåkersviken är lekplats för gös.

Blista fjärd och Lännåkersviken är ett betydelsefullt häckningsområde för änder, doppingar och vadare. Det är också ett viktigt rast- och övervintringsområde för vigg. I Lännåkersviken finns även en skäggdoppingkoloni. På eftersommaren gästas viken av tusentals grågäss.

1.4 Kulturhistoriska förhållanden och äldre markanvändning

Gålös historia

Under förhistorisk tid nyttjades Gålö till en början för säsonsboende under jakt- och fiskesäsongen. De enstaka gravarna kan ha kommit till som revirmarkeringar för den befolkning som nyttjade ön.

Under yngre järnålder bosatte man sig på ön. Vid den tiden låg havsytan omkring fem meter högre än i dag. Då gick en betydande farled mellan Gålö och fastlandet. De två första boplatserna var sannolikt där Bondäng och Frönäs är belägna i dag, vilket framgår av de två gravfälten från den tiden. Ytterligare ett antal gravar – sannolikt äldre - ligger på en höjd nordväst om Stegsholms gård.

På Gålö finns även två högt belägna fornborgar. Den södra ligger vid sundet mot Långgarn och den norra vid Askviken som tidigare skurit genom ön. Med sina strategiska lägen kan de troligen tillskrivas kategorin farledsborgar.

Första gången namnet Gålö nämns i skrift är från en seglingsbeskrivning i Kung Valdemars Jordebok, en dokumentsamling från 1200-talet. Gålö kallades i jordeboken 1543 *Gårdhöö*. Förleden i namnet motsvarar fornsvenskans *Gardher*, ursprunget till nusvenskans *Gård*, här med all säkerhet i betydelsen ”fiskeredskap bestående av en fast fångstarm”.

Gålö har sedan medeltid dominerats av gården Stegsholm, som hade en rad underlydande torp och gårdar på ön. Dessa underliggande gårdar var Berget, Dyvik, Frönäs, Hasslinge, Huset, Stora och Lilla Liåker, Nor, Oxnö, Tomta samt Västra och Östra Askvik. De flesta gårdarna etablerades sannolikt under medeltiden. Stegsholm har under en lång tid lagt under sig grannbyarna på Gålö och fastlandet. Några torp hörde också till Stegsholm (Finkarudd, Brostugan, Kärrmaräng, Kalvholmen och Havtornsudd). Sunnansund är den enda byn på Gålö som aldrig lades under Stegsholm. Gålö var långt fram i tiden en typisk innerskärgårdsö med jordbruk och fiske som var lika viktiga inslag i näringen.

År 1719 eldhärjades Gålö av ryssarna och all bebyggelse brändes ner.

Fram till 1850-talet var Gålö utan landförbindelse. Dåvarande ägare, fabrikör Hellgren, grundare av Hellgrens tobaksfabrik i Stockholm, fyllde då igen de uppgrundade sundet med schaktmassor.

År 1860 förvärvades Stegsholm av *Prins Carls uppfostringsinrättning för fattiga barn*. Denna bildades i Stockholm på 1830-talet med Prins Carl - sedemera Carl XV - som beskyddare. Anstalten flyttades till Gålö med syftet att förlägga barnens uppfostran till en lantlig miljö.

Vid Stegsholm gavs de också undervisning i slöjd, musik, läsning, skrivning och räkning. Vid Askvik fanns skolan Berget, som tyvärr förstördes av brand för några år sedan.

Många av inrättningens 60 barn inackorderades på de underlydande gårdarna för att ges lämplig uppfostran och samtidigt lära sig jordbruk. Gårdarna Skälåker, Övre och Nedre Bihagen, Morarna och Fröberg är byggda för detta ändamål. Inrättningen upphörde på 1930-talet. På 1940-talet arrenderades Stegsholm ut till Stockholms läns och stads hushållningssällskap som drev en jordbruksskola fram till 1968.

Under andra världskriget utnyttjades delar av området för militär verksamhet. En sjöflygbas fanns vid Badhusviken och där uppfördes baracker som delvis finns kvar idag. Vid sälstationen, som ligger vid Mörudden på södra Gålö, tränade marinen sälar och berguvar att leta ubåtar.

Gålö köptes 1948 av Stockholms stad i syfte bevara ett friluftsområde. Under stadens tid har olika typer av fritidsanläggningar etablerats, bland annat stugbyar, campingplatser och småbåtshamnar.

Historisk markanvändning på Gålö

Markslagsstrukturen för Stegsholm och de underliggande gårdarna har kartlagts. Gemensamt för dem alla är att de hade såväl åker som äng och utmark. Flera av öarna nyttjades till bete och på Fjäderholmarna och Stora Vassholmen har man bedrivit ängsbruk. Även bärplockning, jakt, fiske och skogsavverkning har förekommit på öarna. Under 1870-talet uppodlades en stor del av ängsmarken (förutom strandängarna) och under 1900-talets senare hälft har en stor del av utmarken vuxit igen med tät skog. De delar av produktionsmarken som bestod av ängsmark och som inte uppodlades är idag lövskog.

Bebyggelsen

I likhet med Stockholms skärgård i övrigt finns inga byggnader äldre än 1719 på grund av ryssarnas härjningar.

Bebyggelsen på Gålö har under de senaste 150 åren präglats av ett flertal komponenter, den enskilt största är Prins Carls uppfostringsinrättning, etablerad på 1860-talet. Kvar från uppfostringsanstaltens tid finns på Stegsholm idag bland annat huvudbyggnad, matsal, poststation, slöjdsal och småskola.

Huvudbyggnaden Stegsholms gård, som dock ligger utanför reservatet, utgörs av två flyglar. Det är oklart om de kom till i samband uppfostringsanstaltens etablering eller något tidigare. Till flyglarna hör en större f.d. folkskolebyggnad som tidigare fungerat som stall. Både flygelbyggnaderna och stallet måste ha varit relativt påkostade byggen då de uppfördes. Detaljer har troligen försvunnit, men byggnader är fortfarande anmärkningsvärt stora och ligger i en fin miljö.

Till uppfostringsinrättningen hörde en för länet mycket ovanlig kombination av fähus sammanbyggt med bostadshus. Byggnaden utgörs av en lång länga med ladugård i sten i ena änden, i mitten ligger en loge av bräder och sedan en vidhängande bostadsdel i timmer med gavelingång. De speciella byggnaderna med

kombinerade fähus och bostadshus finns vid Morarna, Övre Bihagen, Fröberg och Skälåker. Byggnaderna är dock kraftigt renoverade och ombyggda till annan verksamhet, bland annat till restaurang. Förekomsten av dem är fortfarande intressant eftersom de är mycket ovanliga.

Dyvik och Finkarudd är två av torpen som arrenderades ut av uppfostringsinrättningen. Båda är bra exempel på torpmiljöer i allmänhet.

I övrigt liknar Gålös bebyggelse den i Sorunda och Ösmo. Ofta finns gott om mindre timrade bodar och inte så sällan finns snickarglädje på boningshusen. Snickarglädjen finns ofta kring entrépartier som vid småskolan vid Stegsholm. Utsmyckningen av gaveln på boningshuset vid Sjövik hör till de ovanligare. Anmärkningsvärd är också huvudbyggnaden som tillhör gården Nor. Nor är en timmerbyggnad uppförd i nationalromantisk stil omkring år 1900.

Försöksstationen Palmen – ”sälstationen” – söder om Dyvik utvecklades under andra världskriget och syftade till att träna sälar för ubåtspaning. Det som finns kvar av Försöksstationen Palmen är en klunga byggnader samt en yttre palissad i vattnet. Byggnaderna varierar något men är allra mest att likna vid sportstugor. Anläggningen var topphemlig och det fanns säkert en avsikt med att göra byggnaderna så anonyma som möjligt. Det klassiska sportstugeutseendet drar inte till sig mycket uppmärksamhet. Det är alltså närmast att liknas vid ett kamouflage!

1.5 Friluftslivet

Gålö har ett mycket högt värde för friluftslivet. Antalet besökare har uppskattats till cirka 1 miljon årligen. Under Stockholms stads tid utvecklades området till ett välanvänt friluftsområde. Möjligheterna till bad och rörligt friluftsliv kombinerades med etablering av stugbyar, turistcamping, långtidscampingar och ett flertal småbåtshamnar.

På Gålö finns samtliga sju upplevelsevärden som Regionplane- och trafikkontoret har använt för att beskriva sociala värden i Storstockholms gröna kilar. De tydligast representerade värdena är ”skogskänsla”, ”utblickar och öppna landskap”, ”kulturhistoria och levande landskap”, ”aktivitet och utmaning” samt ”service och samvaro”. De andra värdena finns också representerade.

Det finns fina badmöjligheter vid den långgrunda stranden vid Skälåker – Gålö havsbad. Klippbad finns bland annat på Oxnö. Gålö är därför ett välbesökt badmål på sommaren. Under vackra sommardagar kommer det cirka 20 000 besökare per dag till Gålö.

Gålös varierade natur inbjuder till fina vandringar året om. Strandmiljöerna på Oxnö och Havtornsudd är mycket attraktiva. Fågelskådare och andra naturintresserade besöker ofta Stegsholmsområdets ekbackar och strandängar. Skogarna på Gålö ger goda möjligheter till bär- och svamplockning.

De fiskrika vatten som omger Gålö lockar många sportfiskare. Genom flerårig fiskevård och utsättning av havsöring har ett av Mellansveriges bästa öringsvatten etablerats runt Gålö. Sunden runt Gålö är också kända för bra strömmings- och sikfiske. Gålö är ett så kallat TDA-område där trolling, dragrodd och angel får bedrivas med särskilt fiskekort.

En undersökning av fritidsfisket i Gålö- och Ornöområdet utfördes 1995-96. I den beräknas att omkring 7 000 personer fritidsfiskade i detta område samt att fångstnivån var cirka 100 ton årligen. Undersökningsområdet är betydligt större än reservatet, men det intensivaste fisket bedrevs just i Gålö-området.

Även för båtfolket är Gålö attraktivt. Det finns skyddade ankringsmöjligheter på flera ställen i Långgarnsviken (Långgarnsudd och Långgarnsholmen) och vid Stora Vassholmen. Någon gästhamn finns dock inte i området, närmaste gästhamn är Karlslunds marina nordöst om reservatet.

Vid Gålö havsbad i Skälåker finns en sedan länge etablerad verksamhet med campingplats och en stugby med ett 80-tal stugor. Här finns också en sommaröppen servering. En servering med stuguthyrning finns också vid Badhusviken. Gårdscafé finns vid Stegsholm och en kiosk på Oxnö.

På Gålö finns också flera campingplatser för långtidscamping i husvagn eller tält på fasta tältbottnar. Ett antal småbåtshamnar finns också i området.

1.6 Nuvarande bebyggelse och anläggningar

På Gålö finns bebyggelse och anläggningar spritt över hela området. Det rör sig om bostadshus, lantgårdar, lägergårdar, stugbyar, småbåtshamnar och campingplatser. Nedan sammanfattas bebyggelse och anläggningar av betydelse. Bebyggelsens kulturhistoriska värde behandlas i avsnitt 1.4 ovan.

Aktiva jordbruk med gårdscentrum: Stegsholm, Askvik och Frönäs. Östra Bondäng är ett fritidsjordbruk med hästar. Stegsholms gård använder ekonomibyggnader vid Hasslinge och Askviks gård använder ekonomibyggnader vid Övre Bihagen.

Bostadsbebyggelse finns dessutom i Stegsholms-Lindersviksområdet, Hasslinge, Frönäsudd, Liåker, Dyvik, Spjutsund, Nor, Sjövik, Tomta, Brunnstorp, Ljushagen, Nedre Bihagen, Övre Bihagen.

Kolonistugeområde: Kärrmaräng

Föreningsstugor/-gårdar: Hasslinge, Jaktgården/Edholmen, Morarna och Havtorsudd.

Stugbyar: Skälåker, Apelviksudd, Badhusviken.

Konferensgård: Skälåker

Lägergårdar: Simpvik, Sävnäs, Dyvik (SMU-gården).

Småbåtshamnar: Askviken, Tomta, Ljushagen, Kärrmaräng, Finkarudd, Badhusviken, Skälåkersviken, Morarna och längst in i Långgarnsfjärden.

Långtidscamping för husvagnar: Skälåker (här finns också turistcamping), Finkarudd, Frönäsudd samt två områden på Oxnö.

Långtidscamping på fasta tältbottnar: Morarna och på Oxnö.

Serveringar: Skälåker, Badhusviken. **Gårdscafé:** Stegsholm. **Festvåning:** Fröberg. **Kiosk:** Oxnö, receptionen Skälåkers camping.

1.7 Planer och förordnanden m.m.

Detaljplaner

Inom reservatet finns sju gällande detaljplaner enligt plan- och bygglagen (1997:10):

- Stegsholms koloniträdgårdsområde (Kärrmaräng), antagen 17.7.1962
- Skälåkers semesterstugeområde, antagen 22.7.1964
- Apelviksudd, antagen 11.1.1966
- Gålö 4, Frönäsudd, antagen 5.3.1980
- Gålö 6, Morarna, antagen 8.1.1985
- Gålö 7, Finkarudd, antagen 5.2.1996

Fjäderholmarnas naturreservat

Fjäderholmarnas naturreservat bildades 1950 och omfattade öarna Östra och Västra Fjäderholmarna samt Mödomen och Fågelgrundet med omgivande vattenområde. Detta område ingår nu i det nya Gålö naturreservat och det gamla beslutet med föreskrifter ersätts av det nya reservatsbeslutet.

Strandskydd

Längs Gålös stränder råder utvidgat strandskydd på land till 300 meter samt det generella strandskyddet i vatten på 100 meter. Avvikelser gäller för detaljplane-lagda områden, se respektive plan. Dispens från strandskyddet prövas hos Länsstyrelsen i likhet med vad som gäller för naturskyddade områden generellt.

Militärt skyddsområde

Sydvästra delen av Oxnö samt Fjäderholmarna är militärt skyddsområde enligt 23 § lagen (1990:217) om skydd för samhällsviktiga anläggningar m.m. Det innebär bl.a. restriktioner för utlänningar att vistas i området under höjd beredskap. Avgränsningen av skyddsområdet framgår av allmänna kartor.

Fiske- och dykförbud

Inom ett område längs Havtornsudd och söderut gäller förbud mot ankring, fiske och all dykning utom svensk militär sådan enligt 2 § förordningen (1990:1334) om skydd för samhällsviktiga anläggningar m.m. Sport- och fritidsfiske med handredskap från Gålölandet är dock tillåtet. För förbudsområdets utbredning, se båtsportkortet.

Lokala ordningsföreskrifter

Haninge kommun har lokala ordningsföreskrifter enligt ordningslagen (1993:1617) som är tillämpliga inom delar av reservatet. Bland annat är såväl camping som ridning förbjuden på badplatserna inom reservatet. Föreskrifterna finns i Stockholms läns författningssamling 01FS 1998:48 (grundförfattning).

1.8 Natura 2000

Stegsholmsområdet är också Natura 2000-område, se beslutskartan. Inom ett Natura 2000-område gäller särskilda bestämmelser enligt miljöbalken. Bland annat råder tillståndspflicht för åtgärder som kan skada naturmiljön enligt 7 kap. 28a § miljöbalken.

En särskild bevarandeplan skall tas fram för Natura 2000-området. I den anges bland annat beskrivningar över naturtyperna, bevarandemål och bevarandeåtgärder. Bevarandepilen är koordinerad med skötselplanen för naturreservatet.

Följande Natura 2000-habitat har rapporterats för området.

Naturtyper (Natura 2000):	Area
Odlingslandskap	
Havsstrandängar av Östersjötyp 1630	25,1 ha
Artrika torra – friska låglandsgräsmarker av fennoskandisk typ 6270	15,3 ha
Trädklädda betesmarker av fennoskandisk typ 9070	34,9 ha

2. PLAN FÖR RESERVATETS SKÖTSEL

2.1 Övergripande mål för reservatets skötsel

Målet för skötseln av naturreservatet ska vara att vårda ett område av stort värde för friluftslivet och med höga naturvärden genom att.

- odlingslandskapet med dess markslag och strukturer hålls i hävd genom främst åkerbruk och betesdrift,
- delar av skogsmarken avsätts helt för naturvården och lämnas för fri utveckling eller sköts enbart för att vårda naturvärdena,
- övrig skogsmark sköts genom mångbruk – ett småskaligt skogsbruk med stark anpassning till friluftsliv och naturvård,
- förutsättningarna för det rörliga friluftslivet utvecklas genom bland annat stigar och vandringsleder, förbättrad information samt utbyggnad av parkeringsplatser.

2.2 Skötsel av jordbruksmarken

Jordbruksmark

Mål

Odlingslandskapet skall skötas genom jordbruk så att det får ett öppet och tilltalande landskapsbild. Naturbetesmarker och åkermarker med randmiljöer skall skötas så att hävdberoende växter och djur kan leva kvar i livskraftiga populationer. Fåglar som är beroende av väl hävdade havsstrandängar skall gynnas. Svampar, lavar och insekter som är knutna till öppna och trädbärande naturbetesmarker skall ha goda förutsättningar att finnas kvar.

Naturvårdsinriktad betesdrift

Naturvårdsinriktad betesdrift i hagmarker och på strandängar skall ske med nötkreatur, hästar eller får. Normalår bör betespåsläppet ske första veckan i maj. Betesdriften bör fortgå fram till månadsskiftet oktober-november. Ett tillräckligt antal betesdjur är en förutsättning för att nå målet med skötseln av de hävdbetingade markerna. Om betestrycket är för lågt försvinner många av de hävdgynnade arterna. Istället ökar då förekomsten av trivialare arter, bland annat lövsly (klibbal, björk, sälg), nypon och bladvass - arter som trivs när hävden minskar. Betestrycket skall vara sådant att grässvålen på öppen mark är väl avbetad efter betessäsongens slut. Fjolårsgräs skall inte stå kvar och ansamlas som förna annat än i liten omfattning.

Avverkningar och röjningar i odlingslandskapet skall ske utan användande av kemiska bekämpningsmedel. Markskador skall undvikas i samband med arbetsföretagen. Normalt skall avverkningsrester bortföras från betesmarkerna.

Åkerbruk och skötsel av angränsande marker

Åkrarna skall brukas som åkermark (eller ligga som träda i växtodlingsföljd), alternativt betas. Öppna vattendrag/diken får inte läggas igen. Spridning av konstgödsel och bekämpningsmedel skall ske på så sätt att det inte hamnar i åkerrenar, naturbetesmarker eller i öppna diken. Randmiljöer i anslutning till åkermark såsom åkerholmar, åkerrenar och brynmiljöer skall skötas genom röjning, bete eller slätter. Lövträd, särskilt ädellövträd, skall gynnas.

2.3 Skötsel av skogsmarken

Mål – skogar för naturvård

Skogar med särskilt höga naturvärden, värden för friluftslivet eller landskapsbilden skall skötas så att värdena bibehålls och att det växt- och djurliv som är knutet till skogarna skall ha förutsättningar att fortleva eller öka i förekomst. Dessa skogar skall helt undantas från skogsbruk eller skötas enbart med naturvårdsskötsel.

- I områden med äldre barrskogar är huvudinriktningen att bibehålla naturskogsmiljöer och att utveckla nya naturskogar. Skötseln begränsas till punktinsatser, t.ex. kring ädellövträd samt att stigar hålls framkomliga. Avverkade stammar efter sådan skötsel kan normalt ligga kvar i bestånden. Införda arter (lärk och silvergran) avvecklas i dessa områden i den mån de förekommer.
- I lövskogar och ädellövlundar (som inte ingår i betesmark) krävs i många fall skötsel för att undvika att områdena övergår i barrskog eller att ädellövskog eller ädellövträd konkurreras ut av annan lövskog. Skötseln innefattar bortröjning och gallring av främst gran och lövträd. Normalt bör såväl avverkat virke som ris tas bort.

Områdesvisa mål och skötselanvisningar finns i avsnitt 2.5 *Behandling av skötselzoner och skötselområden*.

Mål – skogar för mångbruk

I övriga skogar är målet ett mångbruk. Det innebär att ett ekonomiskt skogsbruk kan bedrivas men att detta har stor hänsyn till annat nyttjande av skogarna. Det innebär förstärkta krav på naturvårdshänsyn, anpassning till friluftslivet och landskapsbilden.

Skogarna med målet mångbruk ingår i en skötselzon. Mål och riktlinjer för skötseln anges i avsnitt 2.5 *Behandling av skötselzoner och skötselområden*.

2.4 Vattenområdena

Mål

Nuvarande naturtyper i vattenområdena skall ges förutsättningar att finnas kvar i nuvarande omfattning. Oexploaterade vattenområden skall bevaras fria från nya anläggningar.

2.5 Behandling av skötselzoner och skötselområden

Reservatet är indelat i ett antal **skötselzoner** som består av flera delområden vardera: Dessa zoner har beteckningen Å=åkermark, S=skogsmark med mångbruk, SD=skogsmark med mångbruk inom detaljplan, Ä=ädellövdominerade skogar och lundar, Ö=öar, T=tomt- och gårdsplats m.m. För skötselzonerna gäller generella mål och skötselanvisningar för hela zonen.

Dessutom finns ett antal **numrerade skötselområden** med särskilda beskrivningar, mål och skötselanvisningar till varje område.

Skötselzon Å	Åkermark med angränsande randmiljöer
Beskrivning	Ett stort antal delområden med åkermark. Angränsande randmiljöer som kantzoner, öppna diken och åkerholmar ingår i skötselområdet. Åkermarken är bitvis mycket flikig.
Bevarandemål	Bibehåll arean åkermark och dess flikighet. Kantzoner och åkerholmar bibehålls öppna eller halvöppna och har en traditionell vegetation med främst lövträd och enstaka buskar men utan igenväxningsvegetation såsom sly. Gynnsamt tillstånd råder då arean av åkermark inte minskar. Igenväxningsvegetation skall inte förekommer i någon större utsträckning i kantzoner och på åkerholmar.
Skötsel	Åkrarna skall brukas som åkermark (eller ligga som träda i växtodlingsföljd), alternativt betas. Randmiljöer i anslutning till åkermark såsom åkerholmar, åkerrenar och brynmiljöer skall skötas genom röjning, bete eller slåtter. Sly och uppslag av barrträd röjs bort. Lövträd, särskilt ädellövträd, skall gynnas.
Skötselzon S	Skogsmark med mångbruk
Beskrivning	Större delen av Gålös skogsmark, bestående av en mängd olika skogstyper av olika ålder. Inom zonen har rationellt skogsbruk med slutavverkning förekommit över merparten av ytan. Generellt är andelen tallskog hög. Ålderssammansättningen är ojämn: en stor del av skogen är 30-40 år och är planterad eller frösådd efter slutavverkning på 1960- och 70-talen. Kalmark och ungskog är mindre förekommande medan det finns en del äldre skog. Det förekommer inslag av skogar med naturvärden, både nyckelbiotoper, naturvärdesobjekt och områden som angivits som hänsynsområden (NO eller NS) i skogsbruksplanen.
Bevarandemål	Mångbruk. Skogarna skall – samtidigt som skogsbruk kan bedrivas inom större delen av skogen – skötas så att zonen som helhet utgör för friluftslivet attraktiva och varierade skogar. Samtidigt skall skogarnas värde för biologisk mångfald stärkas. Gynnsamt tillstånd råder då

	<ul style="list-style-type: none"> • andelen skog i åldern 0-50 år maximalt utgörs av 30 procent av zonens area, • Impediment och kantzoner mot impediment saknar spår av skogsbruksåtgärder utförda efter 2005 undantaget naturvårdsåtgärder.
Skötsel	<p>Skogsbruket på hela området har inriktningen skogsbruk med förstärkt naturvårdshänsyn. Bland annat gäller följande:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Områden avsatta för naturvård i skogsbruksplanen (NO, NS) bör skötas enligt den inriktningen. • Impediment och kantzoner mot impediment undantas från skogliga åtgärder. • Se till att död ved och gamla träd långsiktigt förekommer också i de bestånd där skogsbruk bedrivs. • Skog där skogsbruk bedrivs överhålls i normalfallet med 30 procent mot normal slutavverkningsbar ålder. • Särskild hänsyn tas vid skogsbruksåtgärder vid stigar, leder, kantzoner mot vatten, odlingsmark och vid bebyggelse.
Skötselzon SD	Skogsmark med mångbruk inom detaljplan
Beskrivning	Skogsmark enligt beskrivning i skötselzon S, men inom detaljplanelagda områden.
Bevarandemål	Enligt skötselzon S med hänsyn tagen till detaljplanens syfte.
Skötsel	Enligt skötselzon S med hänsyn tagen till detaljplanernas bestämmelser. Observera att det inom detaljplanerna på Frönäsudd och Finkarudd krävs marklov för trädfällning, se detaljplanerna.
Skötselzon Ä	Ädellövdominerade skogar och lundar i Stegsholmsområdet
Beskrivning	Flera bestånd insprängda i odlingslandskapet kring Stegsholm. Områdena består till övervägande del av lövskog dominerade av ek, men inslag av trivallövträd, gran och tall förekommer.
Bevarandemål	Bibehåll arean av ädellövdominerade lövskogar och lövlundar. Arter knutna till naturtyperna skall kunna fortleva i livskraftiga bestånd.
	Gynnsamt tillstånd råder då arean av ovannämnda naturtyper inte minskar.
Skötsel	Ädellövträden gynnas genom friställning av inväxande gran och trivallöv. Enstaka ädellövträd kan avverkas för att gynna andra sådana träd. Grov, död lövträdsved får ligga kvar i bestånden liksom grövre grenar.

Skötselzon Ö Öar, holmar och skär

Beskrivning Flera holmar, småöar och skär. Vissa består helt av kala hållar, på andra finns skog, till övervägande äldre tallskog.

Bevarandemål Öarnas naturtyper bibehålls eller förändras genom naturlig succession mot naturskog.

Skötsel Skogen lämnas för fri utveckling.

Skötselzon T Tomt- och gårdsplats, småbåtshamn, campingplats etc.

Beskrivning Tomtmark, bebyggelsenära mark eller mark som upplåtits till särskild användning, t.ex. stugbyar, campingplatser och båt- hamnar. Avgränsningen är inte avsedd att tolkas som en detaljerad tomtplatsavgränsning.

Skötsel Användning enligt respektive upplåtelseändamål. Några sär- skilda mål eller skötselåtgärder anges inte i skötselplanen. Områdena hålls i vårdat skick.

Skötselområde 1A och 1B Kohagen Stegsholm

Beskrivning 1A är en stor, varierad hage med många olika biotoper: havs- strandäng, ekhagmark, öppen torr och frisk naturbetesmark, samt betad barrskog. Betad f.d. åkermark finns också i hagen. Inslag av hassel, slån och en finns i området. Hagen har till över- vägande del en naturlig vegetation med rik hävdgynnad flora. Här finns bl.a. Adam och Eva, solvända, slätterfibbla och en rik svampflora med flera hävdgynnade vaxskivlingar. På strand- ängarna finns blåsklöver, majviva och kustarun. I ekhagarna förekommer en rik fjärilsfauna och fågelarter som stenknäck och rosenfink. Till området förs också en separat hage med betad ädellövlund (1B).

Bevarandemål Bibehåll arean av hävdad havsstrandäng, ekhagmark, öppen naturbetesmark, ädellövlund samt kultiverad betesmark. Arter knutna till naturtyperna skall kunna fortleva i livskraftiga bestånd.

Gynnsamt tillstånd råder då arean av ovannämnda naturtyper inte minskar.

Skötsel Naturvårdsinriktad betesdrift. Rövningar och skötsel i övrigt utförs enligt särskilt upprättad åtgärdsplan inom ramen för EU:s miljöstud. Den innebär i korthet att strandängarna bibehålls öppna, friställning av ädellövträd i de trädbevuxna hagmarkerna och rövning av igenväxningsvegetation.

Skötselområde 2 Hagar norr och öster om Stegsholm: 2A Lunshagen, 2B Edholmen, 2C Fårhagen, 2D

Beskrivning Flera delområden med olika typer av naturbetesmark: havs- strandäng, ekhagmark, öppen torr och frisk naturbetesmark samt betad barrskog. Mindre inslag av betad f.d. åkermark före-

kommer. Naturlig vegetation med rik hävdgynnad flora. I hagmarkerna finns bl.a. Adam och Eva och fältgentiana och på strandängarna blåsklöver och majviva. Område 2D är idag ohävdad strandäng.

Bevarandemål Bibehåll arean av hävdad havsstrandäng, ekhagmark, öppen naturbetesmark samt kultiverad betesmark. Arter knutna till naturtyperna skall kunna fortleva i livskraftiga bestånd.

Gynnsamt tillstånd råder då arean av ovannämnda naturtyper inte minskar.

Skötsel Naturvårdsinriktad betesdrift. Røjningar och skötsel i övrigt utförs enligt särskilt upprättade åtgärdsplaner inom ramen för EU:s miljöstödd, vilket sammanfattningsvis betyder att strandängarna bibehålls öppna, friställning av ädellövträd i de trädbevuxna hagmarkerna och røjning av igenväxningsvegetation. 2C utvidgas genom nystängsling till att omfatta också 2D.

Skötselområde 3 Kärrmarängsholmen

Beskrivning Avgränsad, kuperad udde i Askviken. Området är bevuxet med gammal skog av gran och tall. Tallarnas ålder är ca 150 år. I området finns torrträd och enstaka lågor.

Bevarandemål Bibehåll arean av gammal skog.

Gynnsamt tillstånd råder då halvöns skogsmark är skogbevuxen och skogens ålder i genomsnitt överstiger 100 år.

Skötsel I huvudsak lämnas området för fri utveckling. Mindre punktinsatser kan utföras för flora-, faunavård eller för att behålla framkomligheten längs stigar.

Skötselområde 4 Berg med fornborg vid Nor

Beskrivning Markerad höjd med fornborg. I området finns en nyckelbiotop med senvuxen gammal skog som växer i en nordvänd bergbrant. Här finns barnnaturskogens kännetecken med död ved och kryptogamer som grynig blåslav, gammelgranslav, gränsticka, talticka, vedticka, västlig hakmossa och kantvitmossa. Omgivande skogar domineras av tall av yngre ålder.

Bevarandemål Bibehåll – och på sikt öka - arean av naturskog.

Gynnsamt tillstånd råder då arean naturskog inte minskar.

Skötsel I huvudsak lämnas området för fri utveckling. Mindre punktinsatser kan utföras i för flora-, faunavård eller fornvård, i brynmiljöer eller för att behålla framkomligheten längs stigar. En mindre siktavverkning kan också utföras. En stig till fornborgen anläggs och en informationsskylt sätts upp.

Skötselområde 5A och 5B Hagar sydväst om Askviks gård

- Beskrivning** Hagar som ligger längs vägen i det öppna landskapet nära Askviks gård. Hagarna utgörs av öppen naturbetesmark och till mindre del av trädklädd betesmark, den senare bevuxen med främst tall. I hagarna finns inslag av hävdgynnad flora, t.ex. brudbröd, backnejlika, gullviva och knägräs.
- Bevarandemål** Bibehåll arean av hävdad öppen och trädklädd naturbetesmark. Arter knutna till naturtyperna skall kunna fortleva i livskraftiga bestånd.
- Gynnsamt tillstånd råder då arean av ovannämnda naturtyper inte minskar.
- Skötsel** Naturvårdsinriktad betesdrift. Gallring i den trädklädda betesmarken, där yngre gran avverkas helt och yngre tall och triviallöv glesas ut kraftigt. Alla äldre träd (>70 år sparas) och förnygring av träd säkerställs.

Skötselområde 6 Hage vid Askviken

- Beskrivning** Strandhage vid Askviken med havsstrandäng och öppen naturbetesmark. Inslag av al, björk, en, rosor och slån förekommer. Hävdgynnad flora såsom blåsklöver, havssälting, bockrot och gullviva förekommer.
- Bevarandemål** Bibehåll arean av hävdad havsstrandäng och öppen naturbetesmark. Arter knutna till naturtyperna skall kunna fortleva i livskraftiga bestånd.
- Gynnsamt tillstånd råder då arean av ovannämnda naturtyper inte minskar.
- Skötsel** Naturvårdsinriktad betesdrift. Avverka yngre al och alsly, behåll äldre alar. Røj nypon och slån så att buskagen inte expanderar.

Skötselområde 7 Brandfält norr om Övre Bihagen

- Beskrivning** Område som brunnit sommaren 2000. Branden har inte varit hård utan de flesta tallarna har överlevt. Brandskadade träd och sotig, död ved gynnar vissa insekter.
- Bevarandemål** Brandskadat område under utveckling mot naturskog.
- Gynnsamt tillstånd råder då skogens ålder överstiger 100 år och spår av senare skogsbruksåtgärder saknas.
- Skötsel** I huvudsak lämnas området för fri utveckling. Mindre punktinsatser kan utföras för flora- eller faunavård. Lämna lågor och död ved.

Skötselområde 8 Strandbad vid Skälåker (Gålö havsbad)

- Beskrivning** Badstrand bestående av sandstrand och öppen, till största delen naturlig gräsmark som delvis är kalkpåverkad och utgörs av

kalkfuktäng. Här förekommer arter som ängsnycklar, plattsäv och rödsäv.

Bevarandemål Öppet badplatsområde. Kalkfuktängen bibehålls.

Skötsel Slätter/gräsklippning av gräsmarken. Området hålls i vårdat skick.

Skötselområde 9 Skälåkersholme

Beskrivning Udde bestående av ett höjdparti med blandskog och lövskog i närheten av Skälåker och Gålö havsbad. Södra sluttningen bär spår av äldre markanvändning som slätter- eller betesmark. Bland annat finns ett ganska stort antal björkar som bär spår av hamling samt inslag av hassel. Mot söder ansluter idag ohävdad öppen gräsmark. I området finns en rastplats med bord och bänkar, en naturstig och ett torrdass.

Bevarandemål Området sköts med målet att vara ett attraktivt område för friluftslivet. Norra delen behålls skogbevuxen. Södra och östra delen restaureras om möjligt till trädbevuxen naturbetesmark och i söder öppen betesmark.

Skötsel Området stängslas för betesdrift med får. I den södra sluttningen röjs barrträd bort i anslutning till de äldre hamlade björkarna. Sörj för nyrekrytering av lövträd i denna del. I övrigt skall skogen inte slutavverkas, men gallring får ske. Naturvårdsinriktad betesdrift med får. Rastplatsen underhålls. Naturstigen renoveras.

Skötselområde 10 Torpet Havtornsudd

Beskrivning Öppna och igenväxande f.d. odlingsmarker kring det gamla torpet Havtornsudd. Delar av området utgörs av lövskogslund. Här finns bland annat ek, gamla grova lindar och hasselbuskar. Förekomst av död lövved. I lundarna växer buskstjärnblomma och kungsängslilja. Igenväxning med triviallövträd och gran. Vandringsleden passerar.

Bevarandemål Öppna markområdet bibehålls i syfte att åskådliggöra torpmiljön. Ädellövlundens och de gamla ädellövträden bevaras. Gynnsamt tillstånd råder då arean öppen mark och ädellövlund inte minskar.

Skötsel Den öppna marken kring torpet sköts med genom gräsklippning eller slätter. Gran och triviallöv tas bort kring äldre ädellövträd. Det bör övervägas om området kan stängslas för betesdrift med får.

Skötselområde 11 Bergrygg från Havtornsudd till Morarna

Beskrivning Långsträckt, starkt markerad bergrygg med omgivande moränsluttningar från Bihagsmaren till Havtornsudd. Mot söder exponerade stränder med såväl klapper- och grus- som klipp-

stränder. På de högre partierna finns hållmarker och hållmarkstallskog, på flera platser av hög ålder. Naturskogar med höga naturvärden finns främst längs bergryggens södra, solexponerade sluttningar. Här finns arter som blodticka, grymig blåslav, gammelgranslav, mörk husmossa och västlig hakmossa. Skogarna består främst av tallskog, men inslag av både gran och lövträd, bl.a. senvuxen ek, förekommer. I delar av området har skogsbruk bedrivits i senare tid. Genom området går vandringsleden Skälåker-Havtorsudd-Morarna.

Bevarandemål Områdets naturskogar bevaras. Skogsområden med yngre skogar får utvecklas mot naturskog. Arter som förekommer i naturskogsmiljöerna skall ges förutsättningar att leva kvar.

Gynnsamt tillstånd råder då områdets skogsmark är skogbevuxen och skogens ålder i genomsnitt överstiger 100 år.

Skötsel I huvudsak lämnas området för fri utveckling. Mindre punktinsatser kan utföras för att gynna ädellövträd eller hotade arter. Träd som faller över vandringsleden kapas och flyttas så att framkomligheten inte försämras. Lärkträd avverkas och ev. förnygring av dessa röjs successivt bort. Kanterna mot åkermarken sköts för att skapa en tilltalande brynmiljö.

Skötselområde 12 Hage vid Bihagsmaren

Beskrivning Havsstrandäng och trädbevuxen betesmark vid Bihagsmaren. På strandängen finns hävdgynnade arter som majviva och älvväxing.

Bevarandemål Bibehåll arean havsstrandäng och övrig betesmark. Gynnsamt tillstånd råder då arean av dessa naturtyper inte minskar.

Skötsel Naturvårdsinriktad betesdrift. Havsstrandängen görs öppnare genom avverkning av all al längs norra sidan. Röjning av lövsly.

Skötselområde 13 Bredberg

Beskrivning Bredberg är ett markerat, större skogbevuxet höjddparti på södra Gålö. Skötselområdet omfattar också angränsande skogar. Bredberg, där Gålös högsta punkt är belägen 63 meter över havet, består till största delen av öppna hållmarker och hållmarkstallskog, där man finner en hel del gamla tallar. I svackor mellan hållmarkerna finns tallrismossor med gammal tallskog. I sluttningen mot norr finns ett blockrikt område med senvuxen gran-skog med inslag av lövträd. Längs norrsluttningarna förekommer en del ovanliga arter, bland annat mossor.

Bevarandemål Områdets naturskogar bevaras. Yngre skogar får utvecklas mot naturskog.

Gynnsamt tillstånd råder då området, förutom på hållmarker, är skogbevuxet och skogens ålder i genomsnitt överstiger 100 år.

Skötsel Området lämnas för fri utveckling. Detta hindrar dock inte mindre punktinstatser av flora- och faunavårdsskäl.

Skötselområde 14 Norsträsk

Beskrivning Anlagd våtmark – viltvatten – i dalgången väster om Nor. Våtmarken anlades i slutet av 1990-talet av Jägareförbundet och sköts av dess Gålögrupp. I viltvattnet häckar bl.a. svarthakedopping, gräsand, knipa och sothöna.

Bevarandemål Bibehåll viltvattnet som en grund sjö/vattenspegel med omgivande sank stränder.

Skötsel Slätter av omgivande öppen gräsmark vid behov. Røjning/slätter av inväxande lövsly och igenväxningsarter i vattenområdet. Faunavårdande åtgärder. En stig bör anläggas längs södra sidan och information sättas upp.

Skötselområde 15 Hage öster om Frönäs gård

Beskrivning Vålövad öppen till halvöppen betesmark med fina hagmarkstallar. Förekomst av vårvicker.

Bevarandemål Bibehåll arean av hävdad öppen och trädbevuxen naturbetesmark. Arter knutna till naturtyperna skall kunna fortleva i livskraftiga bestånd.

Gynnsamt tillstånd råder då arean av ovannämnda naturtyper inte minskar.

Skötsel Naturvårdsinriktad betesdrift. Säkerställ förnygring av hagmarksträden.

Skötselområde 16 Hage mot Liåkersviken vid Frönäs gård

Beskrivning Öppen till halvöppen betesmark. Till stor del gammal åker där floran börjar naturaliseras. Inslag av hävdgynnad flora förekommer med bl.a. blåsuga, jungfrulin, brudbröd och gullviva. I norra delen finns mera träd och västra delen av hagen är skogsbete med betad tallskog.

Bevarandemål Bibehåll arean av hävdad öppen och trädbevuxen betesmark samt skogsbete. Arter knutna till naturtyperna skall kunna fortleva i livskraftiga bestånd.

Gynnsamt tillstånd råder då arean av ovannämnda naturtyper inte minskar.

Skötsel Naturvårdsinriktad betesdrift. Røjningar och skötsel i övrigt utförs enligt särskilt upprättad åtgärdsplan inom ramen för EU:s miljöstödd vilket innebär avverkning av yngre löv- och barrträd samt igenväxningsvegetation. Skogsbetesdelen ingår inte i åtgärdsplanen. Här bibehålls en karaktär av skogsbete genom viss successiv utglesning genom plockhuggning.

Skötselområde 17 Hage vid Liåker

- Beskrivning** Trädklädd och öppen naturbetesmark vackert belägen invid Liåkersviken. Hagen präglas av ett relativt glest trädskikt av äldre tallar. Hävdgynnad vegetation med arter som jungfrulin, darrgräs, vårbrodd, brudbröd och blåklocka.
- Bevarandemål** Bibehåll arean av hävdad öppen och trädklädd naturbetesmark. Arter knutna till naturtyperna skall kunna fortleva i livskraftiga bestånd.
- Gynnsamt tillstånd råder då arean av ovan nämnda naturtyper inte minskar.
- Skötsel** Naturvårdsinriktad betesdrift. Røjningar och skötsel i övrigt utförs enligt särskilt upprättad åtgärdsplan inom ramen för EU:s miljöstödd innebärande utglesning av barrträd och avverkning av yngre lövträd.

Skötselområde 18 Långängen

- Beskrivning** Öppen naturbetesmark och havsstrandäng vid en f.d. havsvik. Delar av området är betad f.d. åkermark. Mot norr bryn med grova ekar mot bergsbrant. I området finns en naturlig vegetation med arter som krypven, starrarter och gåsört.
- Bevarandemål** Bibehåll arean av hävdad öppen naturbetesmark, havsstrandäng och betad f.d. åkermark. Arter knutna till naturtyperna skall kunna fortleva i livskraftiga bestånd. Ekarna i brynen behålls.
- Gynnsamt tillstånd råder då arean av ovannämnda naturtyper inte minskar.
- Skötsel** Naturvårdsinriktad betesdrift. Røjningar och skötsel i övrigt utförs enligt särskilt upprättad åtgärdsplan inom ramen för EU:s miljöstödd vilket innebär utglesning av alridån. Brynmiljöerna med de grova ekarna utanför hagen sköts så att igenväxning inte sker.

Skötselområde 19 Hage vid Ekinge

- Beskrivning** Relativt sluten ekhagmark med en hel del hassel. Hävdgynnad flora med Adam och Eva, vårbrodd och gullviva.
- Bevarandemål** Bibehåll arean av hävdad ekhagmark. Arter knutna till naturtypen skall kunna fortleva i livskraftiga bestånd.
- Gynnsamt tillstånd råder då arean ekhagmark inte minskar.
- Skötsel** Naturvårdsinriktad betesdrift. Røjningar och skötsel i övrigt utförs enligt särskilt upprättad åtgärdsplan inom ramen för EU:s miljöstödd vilket bl.a. innebär friställning av ekar och røjning av sly.

Skötselområde 20 Skogsområde söder om Dyvik

- Beskrivning** Höjdrygg med hållmarker och hållmarkstallskog. Längs sluttningen mot Långgarnsfjärden finns en sydvänd bergbrant med träd i varierande ålder och trädslagsblandning. Området har förutsättningar att få höga naturvärden. I övrigt finns yngre gran- och tallskogar i området.
- Bevarandemål** Områdets skogar får utveckla sig mot naturskog.
Gynnsamt tillstånd råder då området, förutom på hållmarker, är skogbevuxet och skogens ålder i genomsnitt överstiger 100 år.
- Skötsel** Området lämnas i huvudsak för fri utveckling. Detta hindrar dock inte mindre punktinstatser av flora- och faunavårdsskäl. Kanten mot åkermarken sköts för att skapa en tilltalande brynmiljö.

Skötselområde 21 Odlingmarker vid Östra Bondäng

- Beskrivning** Hästbetade hagar kring Östra Bondäng. Till stor del gammal åkermark, men delar av området söder om vägen är igenvuxen naturbetesmark med inslag av hävdgynnad flora. I delar av f.d. åkermark är floran delvis naturaliserad.
- Bevarandemål** Öppet odlingslandskap. Den idag igenväxande naturbetesmarken skall restaureras till glest trädbevuxen naturbetesmark.
Gynnsamt tillstånd råder då området i huvudsak är öppen betad åkermark eller naturbetesmark.
- Skötsel** Naturvårdsinriktad betesdrift. Området hålls fritt från igenväxningsvegetation som lövsly. Den igenväxande naturbetesmarken söder om vägen restaureras genom avverkning/röjning av lövskog och tall.

Skötselområde 22 Oxnö strandbad

- Beskrivning** Mindre badplats med sandstrand och gräsytor samt parkering.
- Bevarandemål** Badplats.
- Skötsel** Skötsel av gräsytor genom klippning eller slåtter. Området hålls i vårdat skick.

Skötselområde 23 Ängemaren

- Beskrivning** Höjdrygg med hållmarker, skogar och starkt exponerad klippstrand mot Mysingen. I området finns främst tallskog, bland annat en hel del hållmarkstallskog.
- Bevarandemål** Områdets skogar får utveckla sig mot naturskog.
Gynnsamt tillstånd råder då områdets skogsmark är skogbevuxen och skogens ålder i genomsnitt överstiger 100 år.
- Skötsel** Området lämnas för fri utveckling. Detta hindrar dock inte mindre punktinstatser av flora- och faunavårdsskäl

Skötselområde 24 Spjutsundsängen

Beskrivning Spjutsundsängen är ett lägerområde för tältläger med öppna gräsytor. Här finns några små byggnader för verksamheten. Brynet längs den öppna lägerplatsen kantas av ekar, varav en mycket grov.

Bevarandemål Lägerområde. Ekarna ges förutsättningar att fortleva.

Skötsel Røjning/frihuggning av ekarna vid behov. Skötsel av lägerplatsen.

Skötselområde 25a och 25b Långgarn och Stora Rotholmen

Beskrivning På Långgarn finns barmaturskogar med höga naturvärden. Längs öns nordsluttning finns bergbranter med senvuxen barrskog. Kraftiga mossfällar täcker slutningen och blocken nedanför. Här finns arter som gammelgranslav, vågig sidenmossa, västlig hakmossa och kalkkrusmossa. Också på andra delar av ön finns gammal barrskog. Det finns också ungsogor och nyligen avverkade områden. Stora Rotholmen domineras av tallskog. Här finns skogar med hög ålder, men som ännu saknar påtagliga naturskogsqualiteter. På Stora Rotholmen finns ett fornminne i form av en gammal varvsplats. Öarna har förutsättningar att utveckla höga naturvärden också i de delar som idag inte är naturskogsartade.

Bevarandemål Naturskogarna bibehåller sin area. Arter knutna till naturtypen skall ha förutsättningar att finnas kvar. Områdets övriga skogar får utveckla sig mot naturskog.

Gynnsamt tillstånd råder då öarnas skogsmark är skogbevuxen och skogens ålder i genomsnitt överstiger 100 år.

Skötsel Området lämnas för fri utveckling. Detta hindrar dock inte mindre punktinstatser av flora-, faunavårds eller fornvårdsskäl. Varvsplatsen på Stora Rotholmen sköts så att fornlämningen tydliggörs. Varvsplatsen skyltas upp.

Skötselområde 26a och 26b Östra och Västra Fjäderholmarna

Beskrivning På öarna finns gammal senvuxen barrblandskog, delvis med riklig förekomst av döda träd och lågor. Här finns gammal ek och skogslind. Arter som stubbspretmossa, blåmossa och gammelgranslav förekommer. Nyckelbiotop. Området är fågelskyddsområde med tillträdesförbud 1 februari – 15 augusti.

Bevarandemål Arean lövrik barmaturskogen bibehålls. Arter knutna till naturtypen skall ha förutsättningar att finnas kvar.

Gynnsamt tillstånd råder då öarnas skogsmark är skogbevuxen och skogens ålder i genomsnitt överstiger 100 år.

Skötsel Området lämnas för fri utveckling. Detta hindrar dock inte mindre punktinstatser av flora- och faunavårdsskäl.

2.6 Jakt och fiske

Jakträtten tillkommer fastighetsägaren, och sker enligt jaktlagstiftningen. Jakten är för närvarande utarrenderad till Jägareförbundet i Stockholms län, som bland annat bedriver korttidsjakt, viltvård och utbildningsverksamhet på Gålö. På Gålö råder så kallat helgförbud för älgjakt under oktober månad (förbud enligt jaktförordningen för älgjakt under lördagar, söndagar och helgdagar samt dag före helgdagar).

Fiske regleras inte i reservatsföreskrifterna utan får bedrivas enligt gällande bestämmelser av fastighetsägaren och övriga innehavare av fiskerätt inom respektive fiskelotter. Allmänheten får fiska med rörliga handredskap enligt gällande bestämmelser för handredskapsfisket samt bedriva s.k. TDA-fiske med fiskekort.

2.7 Slitage- och störningskänslighet

Inom området finns störningskänsliga land- och kustfåglar. Vissa delar av skärgårdsområdet är sedan tidigare fågelskyddsområde med tillträdesförbud mellan 1 februari och 15 augusti. Skären och öarna är av betydelse för häckande kustfåglar.

Det förekommer vissa konflikter med fritidsfisket, både under häckningstid och genom störningar av rastande fågel under andra tider på året. Det bör övervägas om något ytterligare område bör bli fågelskyddsområde.

Grunda bottenmiljöer är känsliga för bland annat motorbåtstrafik genom att grumling orsakas vilket har negativ inverkan på såväl vegetation som biologiskt liv i stort. Det bör utredas vidare om skyddet för vissa grundområden bör förstärkas.

2.8 Åtgärder och anordningar för rekreation och friluftsliv

Information behandlas i avsnitt 2.9.

Mål för rekreation och friluftsliv

Målet är att skapa ett attraktivt område för det rörliga friluftslivet med ett varierat utbud av olika aktiviteter under hela året.

Gynnsamt tillstånd råder då föreslagna åtgärder i denna plan har utförts samt befintliga och tillkommande anläggningar hålls i gott skick.

Tillgänglighet till reservatet

Reservatet nås lätt med bil via Dalarövägen. Avståndet till Stockholms centrum är cirka 35 km. Gålö är också tillgängligt med SL-buss. Linje 845 går från Västerhaninge och trafikerar vägnätet inom reservatet, bl.a. till Skälåker och längs Oxnövägen med ändhållplats Västra Bondäng. Tätast trafik har linje 839 (Haninge-Dalarö) med hållplats på Dalarövägen strax norr om reservatet. För att

cykla till reservatet krävs färd längs den tidvis hårt trafikerade Dalarövägen. Reservatet är också tillgängligt sjövägen.

Huvudentrépunkter

Tre huvudentrépunkter planeras. Dessa entrépunkter skall vara bra utgångspunkter för olika aktiviteter och skall bl.a. ha goda parkeringsmöjligheter, särskilda informationstavlor, toaletter eller torrdass samt sopställ.

1. Stegsholm. Ny parkeringsplats anläggs väster om vägen, se karta C.

Utgångspunkt för vandring längs en ny markerad stig i Stegsholmsområdet.

Toalett eller torrdass bör anläggas liksom sopställ.

2. Skälåker. Befintliga anläggningar kompletteras med information och vägvisning. Utgångspunkt för bad och vandringar längs Havtornsudd och Gålöleden.

3. Oxnö. Befintlig parkeringsplats invid båthamnen iordningsställs med information och vägvisning. Utgångspunkt för vandring i Oxnöområdet och mot Spjutsund.

Tillgänglighet på vägnätet

Flertalet vägar är tillgängliga för besöks trafik med motorfordon. Vissa mindre vägar är dock avstängda för biltrafik med vägbom. Dessa är dock tillgängliga med cykel.

Samtliga vägbommar bör ses över för att möjliggöra passage av cykel och barnvagnar.

Vägvisning på vägnätet

Ny vägvisning till reservatet från Dalarövägen bör ordnas. Vägvisningen inom området bör ses över. Bland annat bör vägvisning till de nya entrépunkterna ordnas.

Parkeringsplatser

Parkeringsplatser för allmänheten finns på ett antal platser, se karta C. De största parkeringarna finns vid Skälåker och Oxnö. På Oxnö används småbåthamnens vinteruppläggningsplats som parkering sommartid.

En ny parkeringsplats bör anläggas vid Stegsholms entrépunkt. Vidare planeras mindre parkeringsplatser på flera platser enligt karta C.

Parkeringsplatserna i Skälåkersområdet och vid Morarnas hamn är idag avgiftsbelagda. Översyn av detta avses påbörjas av Skärgårdsstiftelsen.

Stigar och leder

Ett system av markerade stigar anläggs, till stor del längs befintliga stigar. Stigarna markeras genom målade ledmarkeringar samt vägvisningspilar.

Följande sträckningar bör ingå i stignätet:

1. "Havtornsuddsslingan": Skälåker – Havtornsudd - Skälåker, led i befintlig sträckning.
2. "Gålöleden": Skälåker – Morarna (hamn) – Morarna – Kasberget – Skälåker, längs befintliga stigar och väg.
5. "Stegsholmsslingan" – Stegsholms ekhagmarker, till viss del längs befintlig stig.

I skogsområdet öster om Skälåker finns anlagda skidspår som dock inte använts på flera år. Dessa är utmärkta promenad-/löpslingor och bör märkas ut bättre och få bättre vägvisning från Skälåker. Snörika vintrar bör skidspår anläggas.

Ytterligare markerade stigar bör på sikt kunna anläggas i andra delar av reservatet för att förbättra tillgängligheten. Detta studeras vidare om och när frågan blir aktuell.

Bro till Långgarn över Spjutsund

Om möjligt bör gångbroar till ön Långgarn anläggas över Spjutsund. Detta skulle öppna ett stort, attraktivt område för det rörliga friluftslivet. Området är attraktivt för bad, fiske och promenader. Denna fråga bör utredas vidare. Det är viktigt att få en tillräcklig segelhöjd eftersom sundet används av en del båtar.

Badplatser

Gålö havsbad vid Skälåker är den stora badplatsen för allmänheten. Den är intensivt utnyttjad sommartid. Badplatsen sköts av Din Skärgård på uppdrag av Skärgårdsstiftelsen.

Oxnö badplats är en mindre badplats med badstrand och parkeringsmöjligheter på Oxnö. Den sköts av Skärgårdsstiftelsen.

Goda möjligheter till klippbad finns på flera platser, bland annat längs Oxnös södra strand mot Mysingen.

Renhållning, skärgårdsmajor, toaletter

Skärgårdsmajor (torrdass med sopstall) finns på Långgarnsudd, Långgarnsholm samt Stora Vassholmen. Toaletter för allmänheten finns vid Skälåker, Skälåkersbadet, Skälåkers holme, Badhusviken, Morarnas hamn, Oxnö badplats och Oxnö parkeringsplats. En ny toalett planeras vid Stegsholms nya parkeringsplats.

Städning av frekventerade platser och stränder bör utföras efter behov. Reservatsförvaltaren har ansvar för städningen inom reservatets allmänna mark med undantag för Skälåkersområdet, där Din Skärgård har detta på uppdrag.

Naturhamnar

Bra naturhamnar finns vid Långgarnsudd och Långgarnsholm söder om Gålö samt vid Stora Vassholmen. Här finns också sopmajor.

Sjösättningsramper

Sjösättningsramper som är fritt tillgängliga för allmänheten finns vid Morarna och Badhusviken.

Serveringar m.m.

Serveringar finns vid Skälåker och Badhusviken. Ett gårdscafé finns vid Stegsholm. Kiosk finns i receptionen vid Skälåker samt på Oxnö. Receptionen vid Skälåker är öppen året runt, övriga har sommaröppet. Det finns vidare en festvåning till uthyrning vid Fröberg. Närmaste affär finns strax norr om reservatet vid Dalarövägen.

Stugor och camping

Husvagnscamping (korttidscamping) finns vid Skälåker. Uppställning av husvagn är i övrigt inte tillåten längs vägar eller på parkeringsplatser.

Korttidsuthyrning av stugor finns vid Gålö havsbad (Skälåkers och Apelviksudds stugområde) samt vid Badhusviken.

2.9 Information

Information om reservatet skall finnas på informationsskyltar utformade enligt Naturvårdsverkets riktlinjer. Vid huvudentrépunkterna, se föregående avsnitt, skall större informationstavlor finnas. Mindre informationsskyltar skall sättas upp på flera platser, till exempel vid mindre parkeringsplatser.

Fågelskyddsområdena skall vara skyltade enligt Naturvårdsverkets riktlinjer.

För reservatet bör en informationsfolder med karta tas fram.

Särskilda informationsskyltar kan sättas upp på intressanta platser. Exempel på sådana är jättegyrtorna vid Skälåkersvägen, bebyggelsen i Stegsholmsområdet, bebyggelse vid Morarna, Kohagen Stegsholm samt den f.d. varvsplatsen på Stora Rotholmen.

2.10 Bebyggelse, småbåtshamnar och långtidscamping

Byggnader

Ett stort antal byggnader finns inom reservatet. Merparten ägs av Skärgårdsstiftelsen. I några fall ägs byggnader enskilt, men är då byggnader på ofri grund. Ägaren och respektive hyresgäst/arendator svarar för att bebyggelse, tomt- och gårdsplatser hålls i gott skick.

Enligt föreskrifterna råder tillståndsplikt för ny bebyggelse inom merparten av reservatet; avvikande bestämmelser gäller dock inom områden med detaljplan, se reservatsbeslutet.

Bebyggelse med kulturhistoriskt värde

I området finns bebyggelse som har ett kulturhistoriskt värde. Exempel är sälstationen och de kombinerade fähusen/bostäderna. Kunskaper om bebyggelsens kulturmiljövärden är emellertid ofullständig. Ett särskilt byggnadsvårdsprogram bör därför tas fram. Syftet med detta är att beskriva de värden som finns i bebyggelsen och ge riktlinjer för vård, ombyggnader och kompletteringar. Samråd bör ske med Länsmuseet om bebyggelseantikvariska frågor.

Småbåtshamnar och bryggor

I reservatet finns nio föreningsdrivna småbåtshamnar. Småbåtshamnarnas anläggningar ägs av respektive förening. Markområdena är upplåtna genom avtal med Skärgårdsstiftelsen. Föreningarna svarar för att anläggningar och markområden hålls i gott skick.

Långtidscamping

Det finns tre föreningsdrivna långtidscampingar för husvagnar och ett föreningsdrivet tältområde med fasta tältbottnar. Inom områdena finns också vissa mindre servicebyggnader m.m. Markområdena är upplåtna genom avtal med Skärgårdsstiftelsen. Föreningarna svarar för att områdena med anläggningar hålls i gott skick.

Tältområde vid Morarna

Sedan lång tid finns ett tältområde med fasta tältbottnar vid Morarna. Området drivs av Din Skärgård och platserna upplåts till enskilda. Lokaliseringen i ett känsligt strandområde innebär risk för konflikter med allmänhetens tillgång till stranden och möjlighet till passage. Förvaltaren bör se över anläggningarna i samråd med hyresgästerna för att få en disposition som minimerar eventuella konflikter, särskilt närmast strandområdet. Man bör också diskutera en flytt av tältområdet, t.ex. till Oxnö tältområde eller annan alternativ plats.

2.11 Vägar och ledningsnät

Vägar

Vägen Dalarövägen-Östra Bondäng är allmän väg där Vägverket är väghållare. Övriga vägar i området är enskilda och sköts med något undantag av Skärgårdsstiftelsen.

Reservatsföreskrifterna utgör inte hinder för underhåll av vägnätet genom bl.a. skötsel av vägkanter och röjning i vägområdet. Anläggande av ny väg och parkeringsplatser, utöver de som anges i denna skötselplan, är dock tillståndspliktigt i merparten av reservatet, se föreskrifterna.

Ledningar

Ett antal ledningar för el och tele finns i området. Föreskrifterna utgör inte hinder för underhåll av ledningsgator. Anläggande av ny ledning i luft, mark eller vatten är tillståndspliktigt i merparten av reservatet, se föreskrifterna.

2.12 Utmärkning av reservatets gräns

Reservatets gränser skall märkas ut enligt Naturvårdsverkets riktlinjer. Merparten av gränsen går dock i vatten och markeras inte. Hur gränsmarkeringen ska ske vid enklaver i reservatet får avgöras från fall till fall.

2.13 Dokumentation och uppföljning

Särskilda krav på dokumentation och uppföljning av naturvärdena kommer att följa av att delar av området ingår i Natura 2000 och framgå av bevarandepåbjudningen. Övrig dokumentation och uppföljning bör ske när det gäller områdets nyckelbiotoper och äldre skogar, marina miljöer samt fågelfauna inom fågelskyddsområdena. En studie över besökare i området bör utföras.

2.14 Reservatsförvaltningen m.m.

Förvaltare

Reservatsförvaltare är Skärgårdsstiftelsen. Samråd om förvaltningen skall ske med Länsstyrelsen. Förvaltaren ansvarar för skötsel och övervakning av reservatet. Anteckningar om naturvårdsförvaltning ska kontinuerligt föras av förvaltaren.

Övervakning och tillsyn

Reservatsförvaltaren ansvarar för övervakningen av reservatet. En särskild tillsynsman bör finnas för området. Övervakningen skall omfatta att föreskrifterna följs, bland annat fågelskyddsområdet. En dagbok bör föras där överträdelser antecknas. Länsstyrelsen skall underrättas om misstänkta överträdelser av reservatsföreskrifterna.

Tillsynsmyndighet enligt miljöbalken för reservatet är Länsstyrelsen.

Dokumentation av förvaltningen

Utförda åtgärder skall dokumenteras. Tidpunkt för åtgärderna, deras effekt etc. skall anges. Dokumentationen förvaras av förvaltaren och kan bland annat ligga till grund för revidering av skötselplanen.

Reservatsförvaltningens ekonomi

Förvaltningskostnaderna för reservatet utgörs av naturvårdsskötsel, gränsmarkering, informationsskyltning, anläggande och underhåll av anordningar för friluftslivet, renhållning samt övervakning. Utredning av kostnader för naturvårdsförvaltningen görs vid planering av åtgärderna.

Länsstyrelsen finansierar reservatsskyltar och dokumentation av naturförhållanden. Åtgärder i odlingslandskapet såsom betesdrift finansieras till stor del genom EU-miljöstöd. Övriga skötselåtgärder finansieras av Skärgårdsstiftelsen.

2.15 Sammanfattning av planerade skötselåtgärder

Förteckningen behandlar åtgärder av engångskaraktär - inte löpande skötsel.

Skötselåtgärd	Plats/skötselområde	Prioritering	Tidpunkt	Ansvarig
Gränsmarkering		1	2006	Lst
Informationsskyltning	Hela området	1	2006	Lst
Folder/karta		1	2006	SSL, Lst
Ny entrépunkt Stegsholm, infotavla, p-plats, TC	Stegsholm	1	2006	SSL, Lst
Entrépunkt Skälåker, infotavla	Skälåker	1	2006	SSL, Lst
Skälåker, intern vägvisning	Skälåker	1	2006	SSL, DS
Entrépunkt Oxnö, infotavla	Oxnö	1	2006	SSL, Lst
Översyn av vägvisning (vägar)	-	1	2006	SSL
Markerad stig, Stegsholm	Kohagen Stegsholm	1	2006	SSL
Markerad stig, Havtorsudd	Skälåker-Havtorsudd	1	2006	SSL
Markerad stig, Gålöleden	Skälåker-Morarna-Skälåker	2	2006	SSL
Nya p-platser	Se karta C	1-2	2006-08	SSL
Utred bro vid Spjutsund	Spjutsund	2	2008	SSL
Byggnadsvårdsprogram	-	1	2007-08	SSL
Översyn av tillgänglighet vid vägbommar	-	2	2006	SSL
Översyn tältområde	Morarna	1	2007	SSL
Avverkn./röjning	1A, Stegsholm	1	2006-08	Arr., SLL
Avverkn./röjning	2A-C	2	2006-08	Arr., SLL
Stängsling	2D	2	2006-07	Arr., SLL
P-plats/stig	4, Nor	2	2007	SLL
Avverkn./röjning	5A, Askvik	2	2006-07	Arr., SLL
Avverkn./röjning	6, Askvik	2	2007	Arr., SLL
Avverkn./röjn./stängsling	9, Skälåker	1	2007	Arr., SLL
Avverkn./röjn./ev. stängsling	10, Havtorsudd	2	2008	SSL
Avverkn./röjning	12, Bihagsmaren	1	2006	Arr., SLL
Stig/rastplast/information	14, Norsträsk	2	2006	Jägf, SLL
Avverkn./röjning	16, Frönäs	1	2007	Arr., SLL
Avverkn./röjning	17 Liåker	1	2008	Arr., SLL
Avverkn.	18 Långängen	1	2008	Arr., SLL
Avverkn./röjning	19 Ekinge	1	2008	Arr., SLL
Avverkn./röjning	21 Ö Bondäng	2	2006-08	Arr., SLL
Information	25B St. Rotholmen	2	2007	SLL

Lst=Länsstyrelsen, SLL=Skärgårdsstiftelsen, Arr.=jordbruksarrendator, Jägf=Jägareförbundet

3. KÄLLFÖRTECKNING

Alton, Johanna 1999. Gålö (kultur- och markanvändningshistorisk promemoria). Stencil. Länsstyrelsen i Stockholms län.

Collinder, Per m.fl. 1994. Naturen i Stockholms län. En utflyktsguide. Ekologi-gruppen, Stockholm.

Eliasson, Tore 1990. Gålö – strövtåg i tid och rum. Hanvedens förlag.

Emmoth, Anders 2000. Skogsbruksplan, perioden 2000-2009, Stegsholm 3:1. Svenska skogsplantor AB på uppdrag av Skärgårdsstiftelsen.

Fagergren, Christina 1991. Trösklade havsvikar i Stockholms län. Del C. Länsstyrelsen i Stockholms län 1991:9.

Haninge kommun och Nynäshamns kommun 2002. Kustplan.

Haninge kommun 2001-2004. Kulturhistoriska miljöer. Utdrag ur kulturmiljöprogram publicerat på kommunens webbplats, områdena nr 27 Stegsholm och nr 28 Gålö-Askviken.

Jordbruksverket 2005. Ängs- och betesmarksinventeringen. Utdrag ur databas.

Länsstyrelsen i Stockholms län 1980. Förslag till kulturmiljöprogram för Haninge kommun, fastlandet. Rapport 1980:17.

Länsstyrelsen i Stockholms län 1993. Odlingsbygd i Stockholms län.

Länsstyrelsen i Stockholms län 1996. Naturkatalog för Stockholms län (remissutgåva).

Länsstyrelsen i Stockholms län 2001. Områden av riksintresse för naturvård och friluftsliv i Stockholms län. Rapport 2001:15.

Länsstyrelsen i Stockholms län 2001. Åtgärdsplan för bevarande av betesmarker och slåtterängar. Frönäs. Upprättad av Anna Lena Carlsson.

Länsstyrelsen i Stockholms län 2001. Åtgärdsplan för bevarande av betesmarker och slåtterängar. Stegsholm. Upprättad av Hanna Williamsson.

Mattisson, Anneli 2005. Kartläggning av marina naturtyper. Utkast till rapport. Länsstyrelsen i Stockholms län.

Matz, Erling och Matz, Edvard 1979. Sällsamheter i Stockholms skärgård. Rabén och Sjögrens förlag, Stockholm.

Regionplane- och trafikkontoret, Stockholms läns landsting 2004. Tyrestakilen. Upplevelsevärden i Stockholmsregionens gröna kilar. 6:2004.

Rosén, Bo 1969. Gålö. Stockholms stads idrotts- och friluftsstyrelse.

Rydberg, Hans och Wanntorp, Hans-Erik 2001. Sörmlands flora. Botaniska sällskapet i Stockholm.

Schreiber, Henrik 2003. Skyddsvärda grundområden i Svealands skärgårdar. Länsstyrelsen i Stockholms län, rapport 2003:05.

Skogsvårdsstyrelsen Mälardalen/Skogsstyrelsen 2005. Nyckelbiotopsinventering. Utdrag ur databas.

Stighäll, Kristoffer 1997. Stockholms stads skärgårdsinnehav. En genomgång av kända naturvärden samt friluftslivsvärden. Länsstyrelsen i Stockholms län. Rapport 1997 U:8.

Svedäng, Henrik m.fl. 1998. Undersökning av fritidsfisket vid Gålö-Ornö, Stockholms skärgård, 1995-96. Fiskeriverket rapport 1:1998.

Sveriges geologiska undersökning 1968-1969. Geologiska kartbladet Stockholm SO samt beskrivning till densamma. Serie Ae nr 3.

Muntliga uppgifter

Johan Ahlbom, Skärgårdsstiftelsen
Henrik C. Andersson, Länsstyrelsen
Anders Bedinger, Din Skärgård
Klas Karp, Handen
Arne Selander, Skärgårdsstiftelsen

Karta A

Gålö naturreservat

Skötselkarta, västra delen

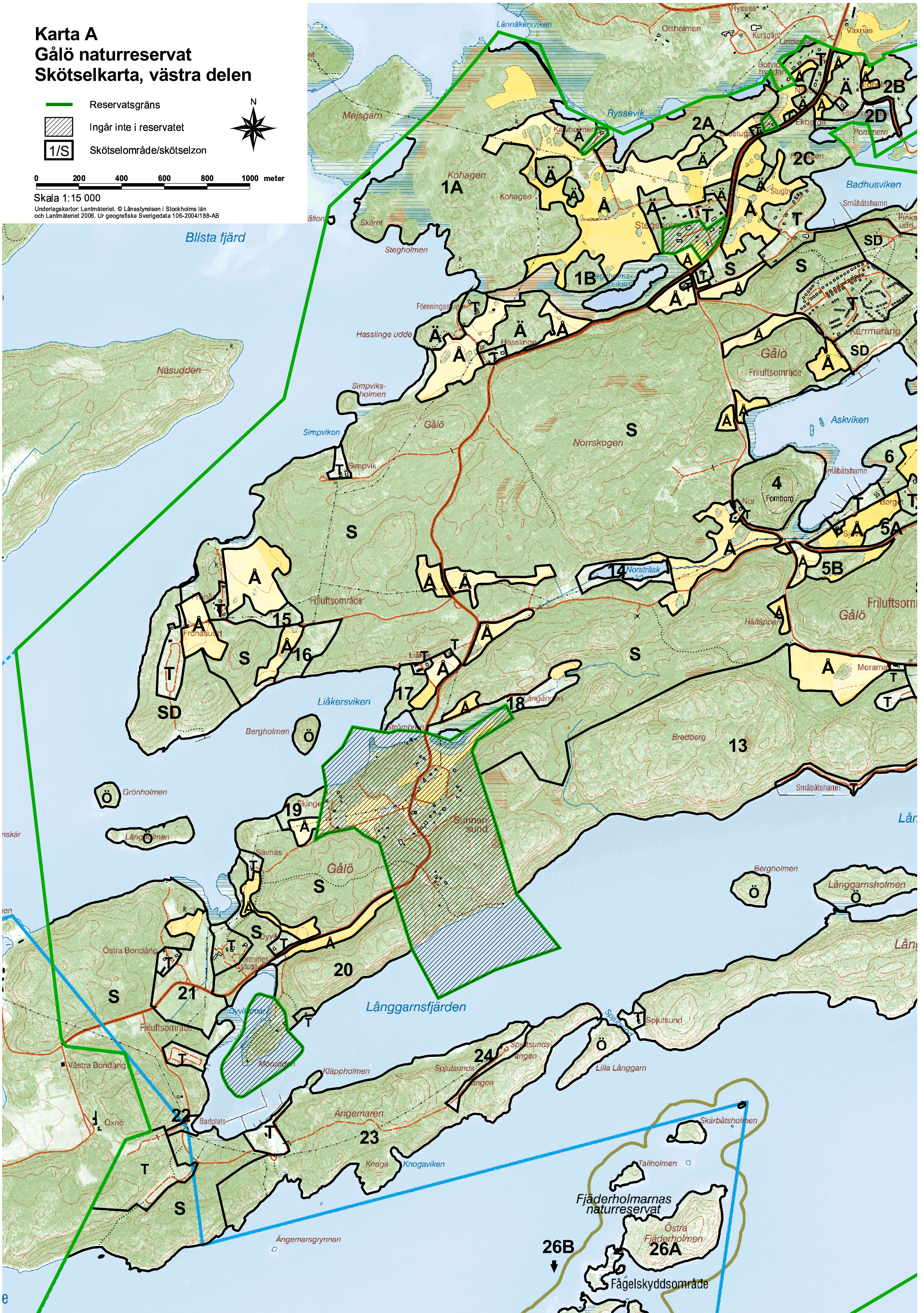
- Reservatsgräns
- Ingår inte i reservatet
- Skötselområde/skötselzon

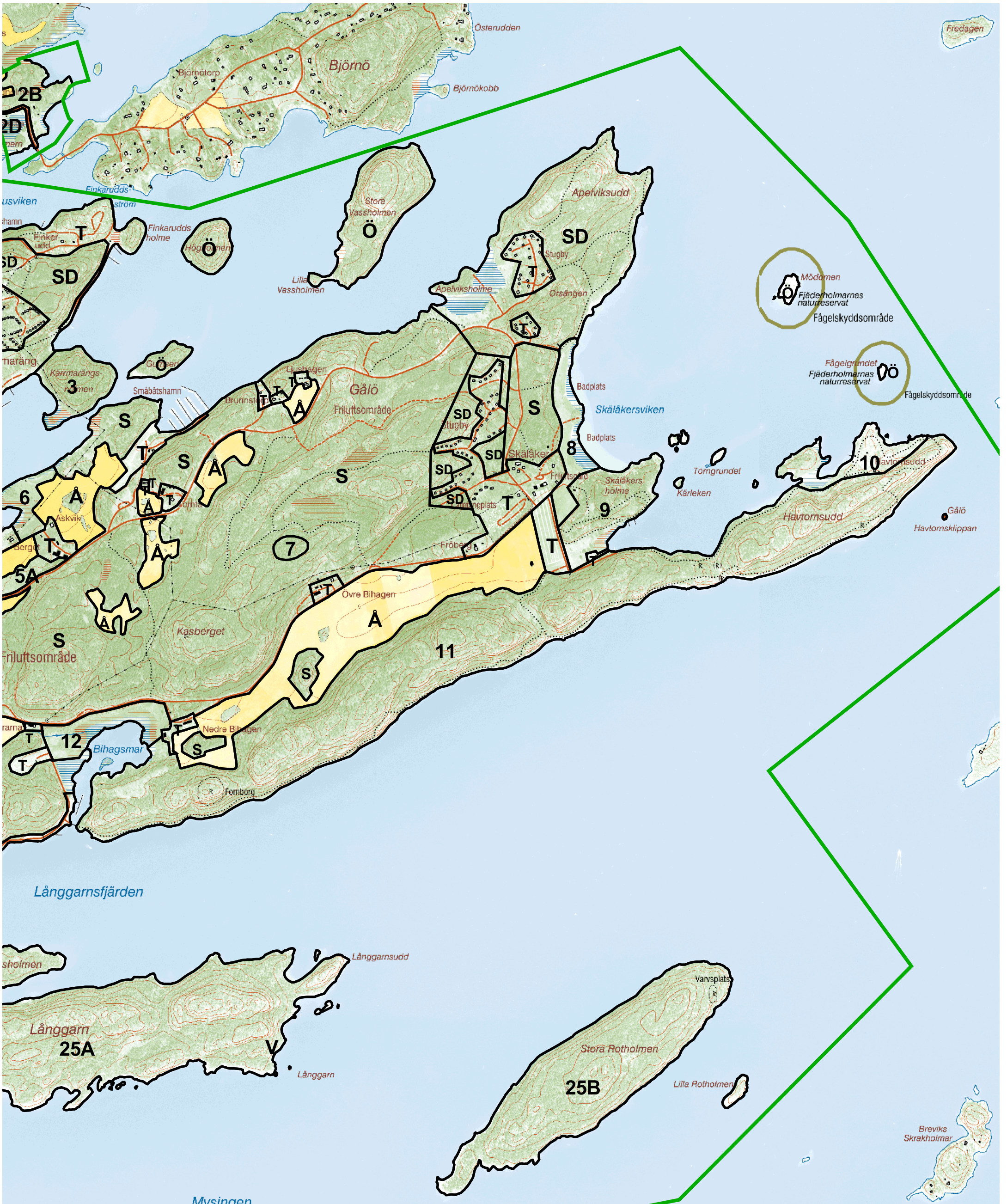

0 200 400 600 800 1000 meter

Skala 1:15 000

Underlagskartor: Lantmäteriet. © Länsstyrelsen i Stockholms län och Lantmäteriet 2006. Ur geografiska Sverigedata 106-2004/188-AB

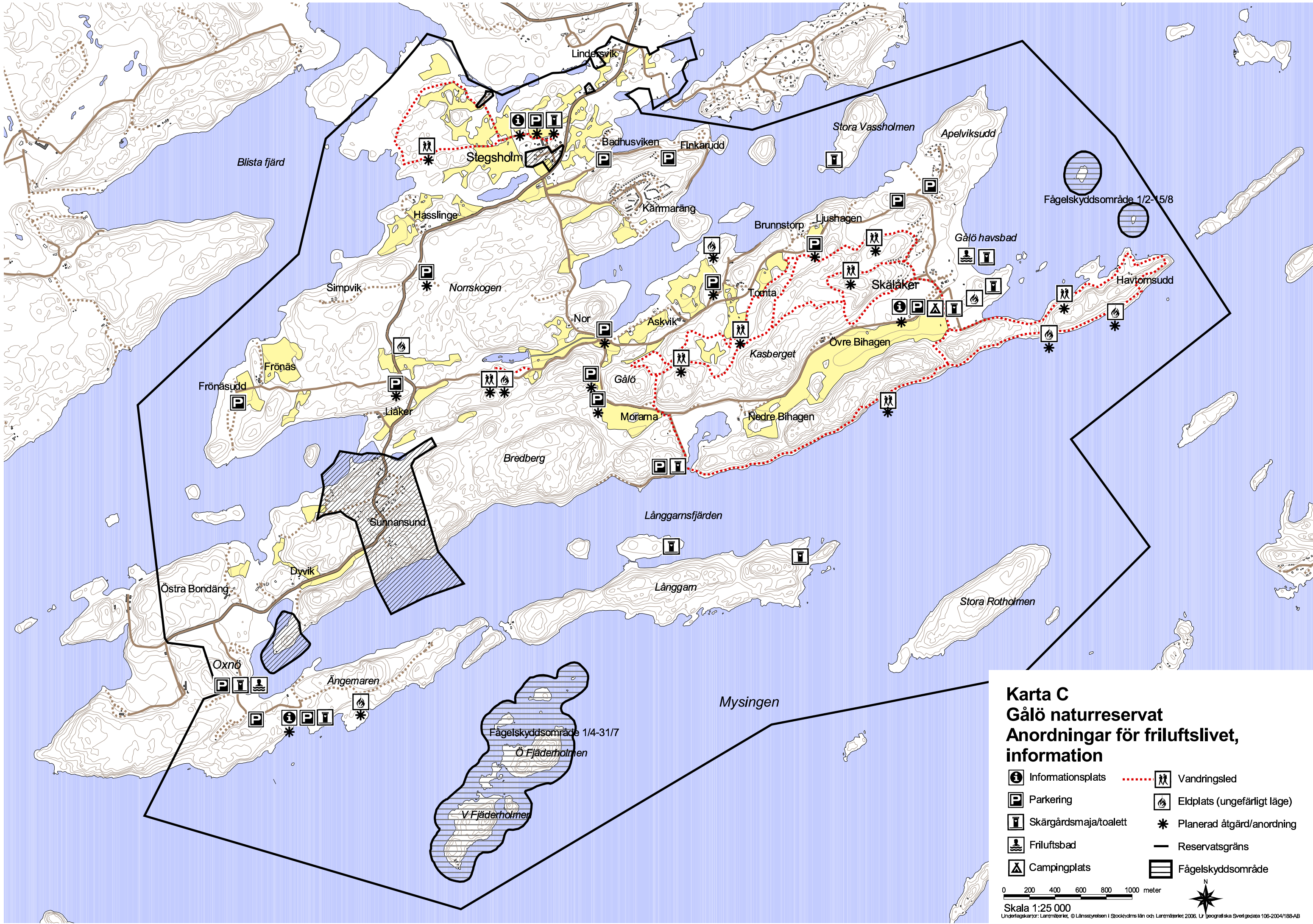

Karta B
Gålö naturreservat
Skötselkarta, östra delen

- Reservatsgräns
- Ingår inte i reservatet
- Skötselområde/skötselzon

Skala 1:15 000 Underlagskartor: Lantmäteriet. © Länsstyrelsen i Stockholms län och Lantmäteriet 2006. Ur geografiska Svergedata 106-2004/188-AB

Karta C
Gålö naturreservat
Anordningar för friluftslivet,
information

	Informationsplats		Vandringsled
	Parkering		Eldplats (ungefärligt läge)
	Skärgårdsmaja/toalett		Planerad åtgärd/anordning
	Friluftsbad		Reservatsgräns
	Campingplats		Fågelskyddsområde

0 200 400 600 800 1000 meter

Skala 1:25 000

Underlagskartor: Lantmäteriet, © Länsstyrelsen i Stockholms län och Lantmäteriet 2006. UTM geografiska Sverigetopografiska 106-2004/188-AB

